

Vabariigi Valitsuse määruse
„Raadi looduskaitseala moodustamine ja kaitse-eeskiri” eelnõu
SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

Looduskaitseaduse § 10 lõike 1 alusel on Vabariigi Valitsusel õigus võtta ala kaitse alla ja kehtestada ala kaitsekord. Eelnõukohase määrusega moodustatakse Raadi looduskaitseala (edaspidi *kaitseala*) ja kehtestatakse selle kaitse-eeskiri. Kaitseala territoorium tervikuna ei ole varem kaitse all olnud, vaid seal on registreeritud mitme looduskaitsealuse taimeliigi kasvukohad ja rakendatud looduskaitseaduse § 55 lõigetes 7 ja 8 sätestatud isendikaitse põhimõtteid. Kaitseala moodustatakse looduskaitsealuste taimede ja väärtuslike looduslike elupaikade kaitseks.

Kaitseala on kogupindalaga 86,08 ha ning asub Tartu maakonnas Tartu vallas Tila külas ja Luunja vallas Rõõmu külas ning Tartu linnas.

Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu on koostanud Keskkonnaameti Jõgeva-Tartu regiooni kaitse planeerimise spetsialist Kristel Tatsi (tel 730 2257, e-post kristel.tatsi@keskkonnaamet.ee) ja Jõgeva-Tartu regiooni looduskaitse juhtivspetsialist Kaili Viilma (tel 730 2243, e-post kaili.viilma@keskkonnaamet.ee), eelnõu kaitsekorra otstarbekust on kontrollinud Keskkonnaameti kaitse planeerimise peaspetsialist Taavi Tattar (tel 786 8371, e-post taavi.tattar@keskkonnaamet.ee). Eelnõu õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaameti üldosakonna jurist Kristiin Jääger (tel 680 7424, e-post kristiin.jaager@keskkonnaamet.ee), eksperdihinnangu on andnud Kadri Tali (tel 501 9543, e-post ktali@emu.ee), keeleliselt toimetanud Siiri Soidro (tel 640 9308, e-post siiri.soidro@tlu.ee).

2. Eelnõu sisu, piirangute ja kaitse alla võtmise põhjendus

2.1. Kaitse alla võtmise eesmärkide vastavus kaitse alla võtmise eeldustele

Raadi looduskaitseala kaitse-eesmärk on kaitsta I ja II (esitatud allpool) kaitsekategooria taimeliike ning III kaitsekategooria taimeliike balti sõrmkäppa (*Dactylorhiza baltica*), kahkjaspunast sõrmkäppa (*Dactylorhiza incarnata*), laialehist neiuvaipa (*Epipactis helleborine*), soo-neiuvaipa (*Epipactis palustris*), siberi võhumõõka (*Iris sibirica*), suurt käopõlle (*Listera ovata*), rohekat käokeelt (*Platanthera chlorantha*), värvi-paskheina (*Serratula tinctoria*), emaputke (*Angelica palustris*) ja ahtalehist ängelheina (*Thalictrum lucidum*) ning nende kasvukohti. Samuti on Raadi looduskaitseala eesmärk taastada ja säilitada alal esinevaid esinevaid poollooduslikke kooslusi- pärisaruniidu ja soovikuniidu kasvukohatüüpe.

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 7 on loodusobjekti kaitse alla võtmise eeldused selle ohustatus, haruldus, tüüpilisus, teaduslik, ajaloolis-kultuuriline või esteetiline väärtus või rahvusvahelisest lepingust tulenev kohustus. Raadi looduskaitseala kaitse alla võtmise peamised eeldused on alal esinevad ohustatud ja haruldased kaitsealused taimeliigid, mille kontsentratsioon kaitsealal on erakordne, ning haruldased ja ohustatud elupaigatüübid.

Alal esinevad poollooduslikud kooslused on pärisaruniidud ja soovikuniidud. Elupaigatüübid on antud keskkonnaministri 13.09.2013 käskkirja nr 897 „Poollooduslike koosluste tegevuskava 2014-2020“ loetelu järgi.

Pehme koeratubakas (*Crepis mollis*) on Eestis väheneva arvukusega taim, mis on Eesti punase nimestiku järgi ohustatud ning on arvatud looduskaitsealuse alusel haruldase ja hävimisohus liigina I kaitsekategooria kaitsealuste liikide hulka. Pehmet koeratubakat kasvab keskkonnaregistri andmetel üksnes Tartu linnas ja selle lähimates valdades. Liigi peamised ohutegurid on niitude (lamminiitude) võsastumine niitmise või karjatamise katkemisel.

Ahtalehine kareputk (*Laserpitium prutenicum*) on Eestis aastati kõikuva arvukusega taim, mis on Eesti punase nimestiku järgi ohustatud ning on arvatud looduskaitsealuse alusel haruldase ja hävimisohus liigina I kaitsekategooria kaitsealuste liikide hulka. Ahtalehine kareputk kasvab Eestis ainult Ida-Eestis, täpsemalt Tartu lähiümbruses. Seepärast lasub nii pehme koeratubaka kui ka ahtalehise kareputke puhul Tartumaal vastutus liikide kasvukohtade säilitamisel. Ahtalehise kareputke peamised ohutegurid on tallamine ja ehitustegevus.

Niidu-kuremõök (*Gladiolus imbricatus*) on Eestis väheneva arvukusega taim, mis on Eesti punase nimestiku järgi ohualtis seisus ning on arvatud looduskaitsealuse alusel vähearvuka ja ohustatud liigina II kategooria kaitsealuste liikide hulka. Niidu-kuremõöka kasvab keskkonnaregistri andmetel peamiselt Pärnumaal ja Tartumaal, mõnes kohas Viljandimaal ja ühes kohas Jõgevamaal. Liigi peamised ohutegurid on niitude, karjamaade jms avamaade võsastumine, korjamine ja ehitustegevus.

Balti sõrmkäpp (*Dactylorhiza baltica*) on Eestis suureneva arvukusega taim, mis ei ole Eesti punase nimestiku järgi küll praegu ohustatud, kuid on arvatud looduskaitsealuse alusel vähenevate elupaikade ja väheneva arvukusega liigina III kaitsekategooria kaitsealuste liikide hulka. Eestis leidub balti sõrmkäppa kogu territooriumil. Liigi peamised ohutegurid on niitude, karjamaade jms avamaade võsastumine, põllumaa ja selle kasutamise muutmine ning metsastamine.

Kahkjaspunane sõrmkäpp (*Dactylorhiza incarnata*) on Eestis stabiilse arvukusega taim, mis ei ole Eesti punase nimestiku järgi praegu ohustatud, kuid on arvatud looduskaitsealuse alusel vähenevate elupaikade ja väheneva arvukusega liigina III kaitsekategooria kaitsealuste liikide hulka. Eestis leidub kahkjaspunast sõrmkäppa kogu territooriumil. Liigi peamised ohutegurid on niitude, karjamaade jms avamaade võsastumine, põllumaa ja selle kasutamise muutmine ning metsastamine.

Laialehine neiuvaip (*Epipactis helleborine*) on Eestis viimasel ajal suureneva arvukusega taim, mis ei ole Eesti punase nimestiku järgi praegu ohustatud, kuid on arvatud looduskaitsealuse alusel vähenevate elupaikade ja väheneva arvukusega liigina III kaitsekategooria kaitsealuste liikide hulka. Laialehine neiuvaip on metsataim ja kasvab mitmesugustel muldadel erinevates niiskus- ja valgustingimustes üle kogu Eesti. Liigi peamine ohutegur on uuendusraied kasvukohtadel.

Soo-neiuvaip (*Epipactis palustris*) on Eestis vähenenud arvukusega taim, mis ei ole Eesti punase nimestiku järgi küll ohustatud, kuid on arvatud looduskaitsealuse alusel vähenevate elupaikade ja väheneva arvukusega liigina III kaitsekategooria kaitsealuste liikide hulka. Soo-

neiuvaip on Eestis sagedasem Lääne- ja Põhja-Eestis, kuid teda leidub sobivates kasvukohtades ka mujal. Liigi peamised ohutegurid on veerežiimi muutused ja võsastumine.

Siberi võhumõök (*Iris sibirica*) on Eestis väheneva arvukusega taim, mis on Eesti punase nimestiku järgi ohulähedases seisus ning on arvatud looduskaitsealuse alusel vähenevate elupaikade ja väheneva arvukusega liigina III kaitsekategooria kaitsealuste liikide hulka. Eestis levinud paiguti, rohkem Lääne-, Kesk- ja Ida-Eestis. Liigi elupaigaks on märgadel muldadel asuvad niidud (lammi- ja soovikuniidud). Liigi peamised ohutegurid on niitude (lamminiitude) võsastumine, ehitustegevus ja soode kuivendamine.

Suur käöpõll (*Listera ovata*) ei ole Eesti punase nimestiku järgi praegu ohustatud, kuid on arvatud looduskaitsealuse alusel vähenevate elupaikade ja väheneva arvukusega liigina III kaitsekategooria kaitsealuste liikide hulka. Suur käöpõll kasvab nii metsas kui ka niitudel üle Eesti, kuid sagedasem on siiski lubjasematel aladel Eesti lääne- ja põhjaosas. Liigi peamine ohutegur on poollooduslike koosluste ebapiisav või liigintensiivne majandamine.

Rohekas käokeel (*Platanthera chlorantha*) on Eestis suureneva arvukusega taim, mis ei ole Eesti punase nimestiku järgi praegu küll ohustatud, kuid on siiski arvatud looduskaitsealuse alusel vähenevate elupaikade ja väheneva arvukusega liigina III kaitsekategooria kaitsealuste liikide hulka. Rohekas käokeel on levinud peamiselt Lääne- ja Lõuna-Eestis, kuid leiukohti on ka mujal Eestis. Liigi peamine ohutegur on niitude, karjamaade jms avamaade võsastumine.

Värvi-paskhein (*Serratula tinctoria*) on Eestis väheneva arvukusega taim, mis on Eesti punase nimestiku järgi ohualtis seisus ning on arvatud looduskaitsealuse alusel vähenevate elupaikade ja väheneva arvukusega liigina III kaitsekategooria kaitsealuste liikide hulka. Värvi-paskheina kasvab keskkonnaregistri andmetel peamiselt Lääne-Eestis või Tartus ja selle lähiümbruses. Liigi peamised ohutegurid on niitude (kuivade lamminiitude) võsastumine niitmise või karjatamise katkemisel.

Ahtalehine ängelhein (*Thalictrum lucidum*) on Eestis stabiilse arvukusega taim, mis ei ole Eesti punase nimestiku järgi küll praegu ohustatud, kuid on arvatud looduskaitsealuse alusel siiski vähenevate elupaikade ja väheneva arvukusega liigina III kaitsekategooria kaitsealuste liikide hulka. Ahtalehise ängelheina enamik leiukohti jäävad keskkonnaregistri andmetel Tartu linna ja selle ümbruse luhtadele, seega asuvad nendel luhtadel teadaolevalt kõige sobivamad biotoobid liigile. Liigi peamine ohutegur on kasvukohtade hävimine.

Emaputk (*Angelica palustris*) on Eestis väheneva arvukusega taim, mis on Eesti punase nimestiku järgi ohustatud ning on arvatud looduskaitsealuse alusel vähenevate elupaikade ja väheneva arvukusega liigina II kaitsekategooria kaitsealuste liikide hulka. Emaputke kasvab keskkonnaregistri andmetel peamiselt Lääne-Eestis või Tartus ja selle lähiümbruses. Liigi peamised ohutegurid on metsamajanduslik tegevus, ehitus ja soode kuivendamine.

2.2. Loodusobjekti kaitse alla võtmise otstarbekus

Kaitsealal on registreeritud kaks I kaitsekategooria taimeliiki, mille kõigi teadaolevate kasvukohtade kaitseks tuleb vastavalt looduskaitsealuse § 48 lõikele 1 moodustada kaitse- või hoiualad või määrata kindlaks püsielupaigad. Kaitsealustest liikidest on pehme koeratubaka ja ahtalehise kareputke säilimiseks Raadi kaitseala leiukohad üliolulised: ahtalehisel kareputkel on see suurim ja elujõulisim populatsioon Eestis (Mägi-piimputke ja ahtalehise kareputke püsielupaikade ekspertiis, 2013). Lisaks on kaitsealal registreeritud

II kaitsekategooria taimeliik niidu kuremõök, mille puhul vähemalt 50% teadaolevate kasvukohtade kaitseks tuleb vastavalt looduskaitseaduse § 48 lõikele 2 moodustada kaitsevõi hoiualad või määrata kindlaks püsielupaigad. Sealjuures on liigi levilat ja populatsiooni suurust ning elujõulisust arvestades Raadi looduskaitsealal oluline roll liigi kaitse korraldamisel. Ala väärtust suurendavad veel kümne III kaitsekategooria taimeliigi kasvukohad, millest on olulisim värvi-paskhein, mis on niidukooslustes suurtel aladel dominant. Kuna paljude kaitsealal kasvavate taimede peamine ohutegur on niitude jms avamaade kinnikasvamine ning tegu on esinduslike populatsioonidega, siis on kaitsekord ja kaitsekorraldamine alal kasvavate liikide säilimiseks hädavajalik. Kuigi enamik III kaitsekategooria kaitse-eesmärgiks seatud taimedest ei ole Eesti punase nimestiku järgi praegu ohustatud, on tegu kaitsealuste taimede esindusliku kasvualaga, kus I kaitsekategooria liikide ja poollooduslike koosluste kaitseks moodustatav kaitsekord tagab ka III kaitsekategooria liikide kaitse.

Kaitseala kooslusi on inventeeritud 2009. aastal kaitse-eeskirja eksperdiarvamuse koostamise käigus. Väärtuslikest elupaigatüüpidest esinevad planeeritaval kaitsealal suhteliselt suurtel aladel ja tüüpilisel, esinduslikul kujul liigirikkad pärisaruniidud (pindala 24,01 ha, esinduslikkus B e väärtuslik), lisaks esinevad väiksemate laikudena soovikuniidud (pindala 5,88 ha, esinduslikkus B e väärtuslik). Kokku on elupaigatüüpe ca 35% kogu kaitseala pindalast, lisaks taastamiskõlbulikke alasid 9% kaitsealast.

2.3. Kaitstava loodusobjekti tüübi valik

Määruse kinnitamisega võetakse ala kaitse alla looduskaitsealana, kuna kaitsealal on peamiseks kaitse-eesmärgiks looduse säilitamine, st elupaikadele ja kaitsealustele liikidele soodsa seisundi tagamine. Selle eelduseks on alal minimaalsed tegevused ainult elupaikade ja kaitsealuste taimeliikide säilimise eesmärgil. Kaitseala korral võimaldab looduskaitseadus kaitseala tsoneerimist ning seega annab looduskaitseala moodustamine võimaluse selgema ja täpsema kaitsekorra koostamiseks kui hoiuala, mille kaitsekord tuleneb otse looduskaitseadusest ja annab laia kaalutusõiguse kaitseala valitsejale, mis pole antud juhul vajalik. Seetõttu on antud ala korral valitud loodusobjekti tüübiks looduskaitseala, mitte hoiuala. Püsielupaiga moodustamine ei ole otstarbekas, kuna see moodustatakse peamiselt konkreetse kaitsealuse liigi ja selle elupaiga või kasvukoha kaitseks, kuid alal esinevad mitmed erinevad loodusväärtused, sh kooslused.

2.4. Kaitstava loodusobjekti välis- ja vööndi piir

Kaitseala piiritlemisel on lähtutud põhimõttest, et kaitsealasse on hõlmatud kaitset vajavad loodusväärtused ja neile vajalik minimaalne puhver ning ala piirid peavad olema looduses selgelt tuvastatavad ja üheselt mõistetavad. Seetõttu on piiritlemisel eelistatult kasutatud selgepiirilisi ja ajas vähe muutuvaid objekte (katastriüksuste piirid, kraavid, rajad). Juhul, kui selgepiirilisi maamärke ei olnud, siis kasutati piiritlemisel mõttelisi sirgeid või kõlvikupiire. Kaitseala piir on kantud kaardile, kasutades alusena Eesti põhikaarti (mõõt 1 : 10 000) ja maakatastri andmeid.

Kavandatava Raadi looduskaitseala pindala on 86,08 ha, sh eramaad 33,0 ha, munitsipaalmaad 6,63 ha ja 46,45 ha on reformimata riigimaa. Reformimata maal on Tartu ja Luunja Vallavalitsus kehtestanud üldplaneeringud, mõlemad vallad on teinud reformimata maa munitsipaalomandusse taotlemise ettepanekud. Tartu vallavalitsusel kehtib reformimata

riigimaal osaliselt ka Eesti Rahva Muuseumi ja Tartu valla lõunaosa (I etapi) detailplaneering. Kehtivate planeerigute elluviimisel (Eesti Rahva Muuseumi rajamisel) on juba arvestatud kaitseala moodustamisest tulevate kitsendustega.

Vastavalt eelnõukohasele kaitse-eeskirjale on kaitseala tsoneeritud tervikuna ühte sihtkaitsevööndisse ja välispiiriga kirjeldatakse ühtlasi ka sihtkaitsevööndi piiri kulgemist. Kaitsealal ei ole piiranguvööndeid ega reserveate.

Kaitseala pindala on suhteliselt väike ja kaitseala on koosluste poolest ühetaoline. Tegemist on peamiselt hooldust vajavate poollooduslike kooslustega ja kogu kaitsealal esineb ohtralt kaitstavaid taimeliike. Kogu ala vajab ühetaolist majandamist ja niidulappide vahele jäävad tihedamalt metsastunud alad võib kujundada edaspidi puisniidulaadseks koosluseks. Sihtkaitsevöönd ei välista puhkekoha rajamist ega infotahvliite paigaldamist.

Kaitseala piiritlemisel lähtuti põhimõttest, et kõik poollooduslikud kooslused ja kaitsealuste taimede esinduslikud kasvukohad jääksid tervikuna kaitsealale. Kraavid jäävad kaitseala piiridest tavaliselt väljapoole, välja arvatud põhja-lõunasuunalised kraavid kaitseala keskosas, kuna nende hoiutöödel on tõenäoliselt mõju kaitseala veerežiimile. Kaitseala lõnapiiril on sobivamate looduses eristuvate maamärkide puudumisel kasutatud mõttelisi sirgeid, et rajatised jääksid tervikuna kaitsealast välja, sh kulgeb kaitseala piir vahetult Ida tn 41 kinnistust lääne pool ja Ida tn 41 kinnistul selliselt, et Tartu linna üldplaneeringuga kavandatud põhitänav (Vahi tn pikendus) oleks vastu kaitseala piiri (st väljaspool kaitseala). Ka kaitseala kagunurgas olev rada jääb kaitseala piirist väljapoole, samuti idaossa jääb majapidamine, ülejäänud osas kulgeb kaitseala idapiir mööda kraavinurki, kõlvikupiiri ja mõttelisi sirgeid. Kaitseala põhjapiir kulgeb peamiselt mööda katastriüksuseid. Läänepiir on sobivamate looduses eristuvate maamärkide puudumisel peamiselt mõtteline sirge.

2.5. Kaitsekord

2.5.1. Kaitsekorra kavandamine

Kaitsekorra väljatöötamisel on arvestatud kaitsealal esinevaid loodusväärtusi, osaliselt ka kaitse alla võtmise põhjendatuse ja piirangute otstarbekuse ekspertiisi ning Natura 2000 alade ja loodusdirektiivi elupaigatüüpide inventeerimistulemusi (MTÜ Eesti Looduseuurijate Selts, Kadri Tali).

Kaitse-eeskirjaga kehtestatavad piirangud on sätestatud ulatuses, mis tagavad kaitsealal esinevate liikide ja looduslike elupaikade soodsa seisundi ning oleksid proportsionaalsed saavutatavale efektile.

Kaitseala kuulub tervikuna ühte sihtkaitsevööndisse, kuna selle kooslused on suhteliselt ühetaolised ja ühesuguste kaitse-eesmärkidega ning seetõttu piisab sellele väiksele territooriumile kaitseväärtuste säilimiseks ühesugusest kaitsekorrast.

Kaitsealal puudub vajadus reguleerida kalapüüki ja ujuvvahendiga sõitmist, kuna alal paiknevad veekogud (mõned kinnikasvanud kraavid, Jaamamõisa oja, neli tiiki) ei ole kalapüügiks ega ujuvvahendiga sõitmiseks sobilikud. Samuti ei ole kaitsealal pilliroogu ega adru ning seega ka vajadust nende varumise reguleerimiseks. Veerežiimi taastamist ei ole reguleeritud, kuna praegune olukord on liikidele ja kooslustele soodne ning vajadust olemasoleva veerežiimi muutmiseks, sh kraavide sulgemiseks ei ole. Samuti pole kaitse-

eeskirjaga reguleeritud jahipidamist, kuna kaitseala asub tiheasustuslalal, kus jahiseaduse alusel on jahipidamine keelatud.

2.5.2. Sihtkaitsevööndi kaitsekord

2.5.2.1. Lubatud tegevused

Kaitse-eeskirja järgi on inimestel lubatud kogu kaitsealal viibida, korjata marju ja seeni ning muid metsa kõrvalsaadusi, kuna nimetatud tegevus ei kahjusta ala kaitse-eesmärke. Viibimisest erinevalt on kaitse-eeskirjas käsitletud rahvaürituste korraldamist, millest on juttu käesoleva peatüki lõpus. Telkimine ja lõkke tegemine on kaitsealal lubatud ainult kohas, mis on kaitseala valitseja loal selleks ette valmistatud ja tähistatud. Kuna kaitseala on väikesepinnaline, kuid jääb osaliselt Tartu linna ja selle vahetusse lähedusse ning kaitset vajavaid kooslusi ja liike ei esine kaitsealal ülepinnaalset, siis on kaitse-eeskirjaga jäetud võimalus rajada vajaduse korral telkimis- ja lõkkekohti valitseja nõusolekul. Telkimis- ja lõkkekohta asukoha valikul saab kaitseala valitseja kontrollida, et kaitsealal asuvate madalsooja niidukoosluste ning kaitsealuste taimeliikide soodsat seisundit ei kahjustataks. Samuti on lõkke tegemine vajalik poollooduslike koosluste hooldustöödel, et vajaduse korral põletada alalt eemaldatud võsa kohapeal.

Kaitseala teedel teeseaduse § 2 lõike 2 tähenduses on lubatud sõidukiga (liiklusseaduse § 2 punktide 73 ja 36 tähenduses) sõitmine, kuna kaitstavaid liike ja kooslusi see ei kahjusta. Sealhulgas on lubatud jalgratastega sõitmine radadel. Sõidukiga ja maastikusõidukiga sõitmine väljaspool teid on lubatud ainult kaitseala valitseja nõusolekul, välja arvatud järelevalve- ja päästetöödel. Piirangu eesmärk on vältida liigset tallamist, mis kahjustaks või hävitaks kaitsealuste liikide kasvukohti. Samas on jäetud võimalus kaitseala valitsejale ka lubava kaalutusotsuse tegemiseks, et võimaldada näiteks poollooduslike koosluste hooldustööde, kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks või liinirajatiste korrastamiseks vajalike tööde tegemist. Kaitsealal on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutööd, kuna seoses moodustatava kaitseala naabruses asuva Tartu valla lõunaosa II etapi detailplaneeringuga, mille on Keskkonnaameti Jõgeva-Tartu regioon kooskõlastanud 2011. aastal, võib tulevikus osutada vajalikuks Jaamamõisa ojasse viivate kraavide puhastamine. Nimetatud planeeringulahendus on koostatud selliselt, et planeeringualalt ära juhitud sademevee vooluhulk ei suurene, ja seetõttu tuleb kõvakattega pindade lisandumisest tuleneva vooluhulga suurenemine leevendada detailplaneeringualale ehitatavate akumulatsioonitiikidega. Ühel juhul võtab akumulatsioonitiik (vahetult enne Raadi looduskaitseala) vastu sademevee, mida juhatakse Jaamamõisa oja kaudu Emajõkke. Rajatava akumulatsioonitiigi väljavool Jaamamõisa ojasse hakkab toimuma olemasolevate kraavide kaudu.

Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud koosluse kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile, samuti on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud poollooduslike koosluste ilme ja liigikoosseisu tagamiseks ning kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalik tegevus. Poollooduslike koosluste kujundamine on vajalik, kuna kaitsealuste liikide isendite mitmekesisus väheneks hoolduseta (st heina niitmiseta ja võsa eemaldamiseta) oluliselt. Tulenevalt sellest, et enamiku kaitse-eesmärgiks olevate taimeliikide jaoks on ohuteguriks avamaade võsastumine, on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud ka liikide elutingimuste säilitamiseks vajaliku tegevusena kaitsealuste taimede kasvualade hooldus.

Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud rajatiste püstitamine kaitseala tarbeks. Kuna ala jääb osaliselt Tartu linna ja selle vahetusse lähedusse, on jäetud võimalus infotahvliite ja tähiste paigaldamiseks ning matkaraja või laudtee tegemiseks, mille abil saab suunata inimeste liikumist kaitsealal.

Kaitsealal on lubatud kuni 50 osalejaga rahvaürituste korraldamine. Rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituste korraldamine on lubatud üksnes kaitseala valitseja nõusolekul, kuna kaitsealal on ohtralt kaitsealuseid taimeliike, millest mõne (näiteks ahtalehise kareputke ja pehme koeratubaka) praegu teadaolevad leiukohad asuvad ainult Tartumaal. Seepärast võib osutada vajalikuks külastuse reguleerimine, kui kaitseala külastab korraga palju inimesi, et vältida liiga suurt tallamist. Senise praktika kohaselt ei ole täheldatud olulist tallamiskoormust kuni 50 osalejaga rahvaüritustel, mistõttu väiksemad rahvaüritused on lubatud.

2.5.2.2. Vajalikud tegevused

Kaitsealal on vajalik poollooduslike koosluste ilme ja liigikoosseisu säilitamiseks heina niitmine, puu- ja põõsarinde kujundamine ning harvendamine. Kaitsealal esineb ca 55,6 ha taastamist ja hooldamist vajavat poollooduslikku kooslust, mis kattub osaliselt loodusdirektiivi elupaigatüüpidega.

2.5.2.3. Keelatud tegevused

Kaitsealal on keelatud majandustegevus, loodusvarade kasutamine ja uute ehitiste püstitamine, välja arvatud peatükides 2.5.2.1 ja 2.5.2.2 käsitletud tegevused. Majandustegevus ja loodusvarade kasutamine on keelatud, kuna enamikul alast kasvab lausaliselt kaitsealuseid, sealhulgas I ja II kaitsekategooriasse kuuluvaid taimeliike, mille kahjustamine, korjamine ja hävitamine on looduskaitseseaduse § 55 lõike 7 kohaselt keelatud.

2.5.2.4. Tegevuste kooskõlastamine kaitseala valitsejaga

Planeeritud tegevuste ühtivus kaitseala kaitse-eesmärkidega sõltub konkreetsetest tingimustest ja vajab igakordset kaalutusotsust. Seetõttu on vastavalt looduskaitseseaduse § 14 lõikele 1 mitmed tegevused lubatud vaid kaitseala valitseja nõusolekul. Ilma kaitseala valitseja nõusolekuta ei või muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja sihtotstarvet, koostada maakorralduskava ja teha maakorraldustoiminguid, kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut, anda projekteerimistingimusi, ehitusluba või nõusolekut väikeehitise ehitamiseks, rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba, ning jahiulukeid lisaõõta. Jahiulukite lisaõõtmise on taunitav, kuna metsloomade meelitamine kaitsealuste taimede kasvualadele ei ole soovitatav. Tõenäoliselt ei ole jahiulukite lisaõõtmise keelul ka suurt tähtsust, kuna Tartu linna ja Tartu valla territoorium (enamik kaitsealast) on tiheasustusala ega kuulu jahiseaduse alusel jahimaade hulka. Luunja valla territooriumil paikneval kaitseala osal on vaid üks erakinnistu (osaliselt), kus puudub otsene vajadus jahipidamiseks.

Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajab kaitseala valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit. Kui tegevust ei ole kaitseala valitsejaga kooskõlastatud või tegevuses ei ole arvestatud kaitseala valitseja kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmisel tegevus ei

kahjusta kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärasest ootust sellise tegevuse õiguspärasuse osas.

Praktikas on tingimuste esitamine kõige enam kasutatav võtte, millega välditakse kaitsealadel majandustegevuse kahjustavat mõju. Enamasti ei keelata tegevust, mis on kaitse-eeskirjas lubatud kaitseala valitseja nõusolekul, vaid püütakse kaalutusõiguse kaudu leida lahendusi, kus tegevus loodusväärtusi ei kahjusta, saavutades looduskaitse ja arendushuvide ühitamise.

3. Menetluse kirjeldus

Raadi looduskaitseala kaitse-eeskirja 2010. a avalik väljapanek toimus ajavahemikul 27. septembrist kuni 8. oktoobrini 2010 Keskkonnaameti Jõgeva-Tartu regiooni kontoris, Tartu Linnavalitsuses ning Tartu ja Luunja Vallavalitsuses. Teade kaitse-eeskirja avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu kohta ilmus 30.09.2010 üleriigilise levikuga ajalehes Postimees ja 30.09.2010 kohalikus ajalehes Tartu Postimees. Väljaandes Ametlikud Teadaanded ilmus kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise teade 22.09.2010.

Looduskaitse-eeskirja §-s 9 sätestatud kaitse alla võtmise menetluse käigus saadeti 2010. a avalikustamisel kaitsealal paikneva kuue kinnisasja omanikule ja kaasomanikule teade tähtkirjaga. Kirjad saadeti ka kolmele kohalikule omavalitsusele ning reformimata maa olemasolu tõttu ka Maa-ametile ja Tartu Maavalitsusele. Kirjad sisaldasid teadet, et kui kirjalikku ettepanekut või vastuväidet avaliku väljapaneku kestel ei esitata, arvestatakse seda kui nõusolekut kaitse-eeskirjaga.

Pärast avalikku väljapanekut toimus 19.10.2010 Keskkonnaameti Tartu kontoris eelnõu avalik arutelu, kus osales 13 maaomanikku ja asutuste esindajat, kes mõistsid kaitse-eeskirja eelnõu kinnitamise vajadust.

Alljärgnev tabel on esitatud kirjavahetuse kohta, mis toimus nii enne avalikku arutelu kui ka jätkus pärast avalikku arutelu. Lisaettepanekuid avalikul arutelul ei tehtud.

Arvamuse esitaja nimi ja seos eelnõuga	Arvamuse kokkuvõte	Menetleja otsus
43201:001:1040 kaasomanikud	Üks kaasomanik taotles moodustatava Raadi looduskaitseala maadele jääva piirangutega kinnistuosa riigile ostmist, kuna kehtestatav kaitsekord piirab maa sihtotstarbelist kasutamist. Teine kaasomanik teatas, et Raadi looduskaitsealaks välja pakutud piir ei võimalda kaitseala moodustamise järel rajada Vahi tänava pikendust Räpina maanteeni; see halvendaks linna liiklusskeemi	Keskkonnaamet vastas esimesele kaasomanikule, et vastavalt LKSi § 20 lõikele 1 omandab riik kokkuleppel kinnisasja omanikuga kaitstavat looduse üksikobjekti sisaldava või kogu ulatuses kaitsealal asuva kinnisasja, mille sihtotstarbelist kasutamist ala kaitsekord oluliselt piirab. Piirangute olulisust hinnatakse vastavalt Vabariigi Valitsuse 8. juuli 2004. a määrusele nr 242. Kuna käesolevaks ajaks ei ole kinnistu maa-ala, mis jääb moodustava kaitseala territooriumile, kaitsealana kaitse alla võetud, siis puudub praegu õiguslik

	<p>ja on vastuolus linnaelanike huvidega. Tegi ettepaneku jätta koridor kaitseala piiride määramisel Radlovi kinnistu ja piirnevate kruntide vahele ja jätta võimalus Tartu linna ÜP-le vastava tänava rajamiseks.</p>	<p>alus kinnisasja riigile omandamiseks ning selle riigile võõrandamist on võimalik taotleda alles pärast kaitseala moodustamist. Ühtlasi märgitakse, et kinnisasja riigile omandamise algatamise või omandamisest keeldumise otsustab lõplikult keskkonnaminister. Uusi märkusi kaasomanik ei esitanud.</p> <p>Teisele kaasomanikule vastas Keskkonnaamet, et Vahi tänava pikenduse rajamise vajalikkusele juhtis tähelepanu ka Tartu Linnavalitsus. Samuti selgitati vastuskirjas, et Ida tn 41 kinnistust lääne pool ja Ida tn 41 kinnistul nõustub Keskkonnaamet kaitseala välispiiri muutma selliselt, et piir kulgeks vastu ÜP-ga kavandatavat põhitänavat (Vahi tn pikendust). Luunja valla osas ei ole II kategooria taimeliigi olemasolu tõttu samal põhimõttel võimalik kaitseala välispiiri korrigeerida. Lisaks jääb Luunja valla territooriumile ka Natura 2000 loodusdirektiivi elupaigatüüp liigirikkad niidud lubjavaesel mullal. Uusi märkusi kaasomanik ei esitanud.</p>
<p>Tartu Linnavalitsus 79515:018:0018</p>	<p>Tartu Linnavalitsus teatas, et ei nõustu kaitseala piiri ettepanekuga juhul, kui see välistab võimaluse realiseerida linna ÜP-ga määratud põhilisi tänavaid kinnistul. Lisaks välistab kaitseala moodustamine esitatud piirides Sõpruse pst pikenduse ja Vahi tn pikenduse väljaehitamise võimaluse Rõõmu tee 1 ja Põhja pst 33 kinnistute naabruses asuvatel maadel, mis ei ole linna haldusterritooriumil. Tegi ettepaneku määrata kaitseala lõunapiir vastu ÜP-ga kavandatud põhitänavat (Vahi tn pikendust). Ei olnud vastu kaitseala moodustamisele Ida tn 41 kinnistule linna ÜP-ga</p>	<p>Keskkonnaamet nõustus muutma kaitseala välispiiri selliselt, et Ida tn 41 kinnistust lääne pool ning Ida tn 41 kinnistul kulgeks piir vastu ÜP-ga kavandatavat põhitänavat (Vahi tn pikendust). Luunja valla osas ei ole II kategooria taimeliigi ja loodusdirektiivi elupaigatüübi (liigirikkad niidud lubjavaesel mullal) olemasolu tõttu võimalik samal põhimõttel kaitseala välispiiri korrigeerida. Seega ei ole Keskkonnaameti hinnangul võimalik põhitänavat viia läbi Luunja valla territooriumile kavandatava kaitseala ning tõenäoliselt tuleb leida alternatiiv Tartu linna piires. Uusi märkusi Tartu Linnavalitsus ei esitanud.</p>

	kavandatud väikeelamumaa juhtfunktsiooniga maa-alale.	
79403:002:0757 maaomanik	<p>1) Maaomanik teatas oma esimeses kirjas, et kinnistu kuulus tema isale, kes sai selle kingituseks Eesti Vabadussõjas võitlemise eest. Hiljem maa võeti ära, kuid tagastati 1999. aastal. Sai aru kaitseala moodustamise vajalikkusest, kuid on seisukohal, et kinnistu osaline arvamine Raadi looduskaitseala koosseisu ei ole põhjendatud, vajalik ega proportsionaalne abinõu taotletava eesmärgi saavutamiseks. Samuti oli maaomanik seisukohal, et kaitseala moodustamisega lõhutakse kinnistu terviklikkust ning kahjustatakse kinnistu omaniku huve. Väitis, et kinnistu metsadel on märkimisväärne majanduslik väärtus, samuti on tarvilik kinnistu majandamiseks kuivendamine ja kuivenduskraavide rajamise ainuvõimalik suund on üle kaitseala, Jaamamõisa oja poole. Samuti on omanik teinud kulutusi Variku kinnistu DP koostamiseks (DP on koostanud AS K&H). Leidis, et kuna tõenäoliselt kasvavad kinnistul leitud taimed ka mujal planeeritaval Raadi kaitsealal, siis ei annaks kinnistu kaitsealasse arvamine lisaväärtust. Ei soovinud kinnistu arvamist kaitseala koosseisu.</p> <p>2) Maaomanik küsis oma teises kirjas, miks tuleb alale moodustada just kaitseala, mitte hoiuala, kus piirangud on leebemad. Samuti tänas valmisoleku eest arutada kaitseala piiri vähendamise</p>	<p>1) Keskkonnaamet vastas, et hoolimata sellest, et kinnistul kasvavaid kaitsealuseid taimi leidub ka tulevase kaitseala ülejäänud territooriumil, on osa kinnistust kaitsealasse arvamine vältimatu, kuna kinnistu edelaosas kasvavale III kaitsekategooria taimeliigile lisaks kasvab seal ka I kaitsekategooria taimeliik, millele tuleb LKS-ist tulenevalt tagada kõigi teadaolevate kasvukohtade kaitse kaitsealade või püsielupaikade määramisega. Keskkonnaamet on nõus kohtuma ja arutama metsa majandamise ja kinnistule ligipääsu ning kaitseala piiri muutmise võimalusi. Praegune veerežiim on tulevasel kaitsealal liikidele ja kooslustele soodne ning ei nähta vajadust kaitseala veerežiimi muutmiseks. Jaamamõisa oja kui eesvoolu hoiutööd on kaitse-eeskirja eelnõu järgi valitseja nõusolekul lubatud. Kraavitamine üle tulevase kaitseala ei ole mõeldav, kuna LKS-i järgi on I ja II kaitsekategooria taimede kahjustamine, sh korjamine ja hävitamine, keelatud.</p> <p>2) Lepiti kokku kohtumine ja arutelu teemad (varasemates kirjades tõstatatud küsimused).</p> <p>3) Keskkonnaamet nõustus maaomaniku esitatud piirimuudatuse ettepanekuga, kuna tegu on kompromisslahendusega, mis arvestab maaomaniku huvidega ning tagab I kaitsekategooria liigi kaitse ja III kaitsekategooria liigi piisava kaitse.</p>

	<p>küsimust.</p> <p>3) Maaomanik teatas oma kolmandas kirjas, et olles kuulunud KA spetsialistide selgitusi piiri koomale tõmbamise võimaluste kohta ja tutvunud I kategooria taimeliigi leiukohaga kinnistul, mõistab ta I kategooria taimeliigi kasvukoha Raadi LKA koosseisu arvamise vajadust. Maaomanik oli nõus kaitsealaga juhul, kui piiri vähendatakse vastavalt tema ettepanekule, arvestades taimeliigile vajaliku kaitsega ning kinnistu omaniku huvide kaitsega.</p>	
<p>Riigi reservmaa (nr AT0712180068) piiriettepanek ja Tartu Vallavalitsuse taotlus maa munitsipaalomandisse andmiseks.</p>	<p>Tartu vallavalitsus esitas järgmised ettepanekud, kommentaarid, küsimused:</p> <p>1) Kes kompenseerib EAS-i ja Tartu valla tehtud kulutused ja realiseerimata võimalused? Seoses kaitseala moodustamisega muutuvad planeeringulahendused ja üldkontseptsioon, mille tõttu oleks vajalik algatada uus ÜP ja keskkonnamõju strateegiline hindamine (KSH). Kes katab nende dokumentide koostamise kulud?</p> <p>2) Kas on kaalutud ka looduskaitseala moodustamise alternatiive nagu näiteks taimede ümberistutamist.</p> <p>3) Kavandatavale kaitsealale jäävad uuringute kohaselt mõned naftajääkidega reostunud alad. Kuidas kavandatakse reostus likvideerida, et säiliks kaitsealal kaitstavad objektid?</p> <p>4) Käesoleval ajal on Eesti Vabariigi eelarve pingeline.</p>	<p>Keskkonnaamet vastas küsimustele nende esitamise järjekorras:</p> <p>1) Kaitsealuste taimeliikide leidmisest Raadil teavitasime vallavalitsust esimest korda 2007. aastal, hiljem teavitasime mitu korda mitmesugusest kavandatavast tegevusest seoses kaitsealuste liikide kasvualadega. Kaitseala moodustamise tõttu realiseerimata jäävatele planeeringutele ja projektile kulutatud aja ja raha hüvitamise võimalusi LKS ei käsitle. Keskkonnaamet pakub omalt poolt abi osaledes aruteludes, et selgitada, kas ja millisel määral võib kavandatav tegevus või planeering mõjutada tulevast kaitseala. Samuti on Keskkonnaamet valmis toetama vallavalitsuse uusi rahastamistaotlusi, et muuta olemasolevaid planeeringuid või muid arendusprojekte kaitseala moodustamise tõttu.</p> <p>2) Kaitseala moodustamise alternatiiviks ei saa olla taimede ümberistutamine, kui maa-alalt leitakse kas või üks looduskaitsealune (I–III kaitsekategooria) taimeliik, mille kasvukoht on väga esinduslik. Tulevaselt Raadi looduskaitsealalt on leitud 13 kaitsealust taimeliiki ning</p>

	<p>Kas majanduslikust aspektist on analüüsitud ja põhjendatud kaitseala moodustamise mõistlikkust ja vajalikkust?</p>	<p>seetõttu ei ole kaitse-eeskirja kehtestamisele alternatiive. Tuleb määrata kaitseala piir selliselt, et elupaigad säiliks ja looduskaitsealused taimeliigid oleksid kaitstud. Samas on püütud olemasolevais tingimustes maksimaalselt vältida eraomanike huvide kahjustamist ja mitte seada kinnistutele põhjendamatuid piiranguid. 2008. a taotleti taimede ümberistutamist, kuid eksperdihinnangu järgi ei ole see võimalik.</p> <p>3) Raadi järve ja Jaamamõisa oja valgala reostuse saneerimiskava ning Raadi järve ja Jaamamõisa oja valgadelt pinnavete ärajuhtimise eelprojekti keskkonnamõju hindamise aruande kohaselt ei tulene pinnasereostusest ohtu Tartu linna Meltsiveski veehaardele ega taimkattele, seega ei näe Keskkonnaamet vajadust kaitsealal kaitse-eesmärkide saavutamiseks reostust likvideerida.</p> <p>4) Kaitseala moodustatakse, kui selleks ilmneb LKSist ja/või Euroopa Liidu direktiividest tulenev kohustus. Loodusdirektiivi lisades loetletud elupaikade ja liikide kaitse korraldamiseks tuleb üleeuroopalise kaitsealade võrgustiku Natura 2000 alad määrata üksnes lähtuvalt ala loodusväärtustest, mitte majanduslikest aspektidest. Alal leiduvad esinduslikud ja esmatähtsad elupaigad. Seega ei ole küsimus enam kaitseala moodustamise vajalikkuses ega majanduskaalutlustes, vaid kasvukoha kaitse alla võtmine pindalaliselt tuleneb LKSist.</p> <p>Uusi märkusi Tartu Vallavalitsus ei esitanud.</p>
--	---	--

Kuna kaitseala maa-alale jääb osaliselt riigi reservmaa ja Tartu Vallavalitsus on esitanud taotluse maa munitsipaalomandisse andmiseks, soovitas Tartu Maavalitsus selgitada lisaks

Tartu Vallavalitsuse seisukohtadele, mis on esitatud eeltoodud tabelis, ka Maa-ameti seisukohti. Maa-amet teavitas 1. novembri 2010. a kirjaga nr 6.3-3/9135, et tal ei ole Raadi looduskaitseala moodustamise kohta vastuväiteid.

Kaitseala kaitse-eeskirja teine avalik väljapanek toimus 7. aprillist kuni 21. aprillini 2014. a Keskkonnaameti Jõgeva-Tartu regiooni Tartu kontoris Tartu Linnavalitsuses ning Tartu ja Luunja Vallavalitsuses. Teade kaitse-eeskirja avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu kohta ilmus 07.04.2014 üleriigilise levikuga ajalehes Eesti Päevaleht ja 04.04.2014 kohalikus ajalehes Tartu Postimees. Väljaandes Ametlikud Teadaanded ilmus kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise teade 03.04.2014.

Looduskaitseaduse §-s 9 sätestatud kaitse alla võtmise menetluse käigus saadeti 2014. a avalikustamisel kaitsealal paikneva kuue kinnisaja omanikule ja kaasomanikule teade tähtkirjaga. Kirjad saadeti ka kolmele kohalikule omavalitsusele ning reformimata maa olemasolu tõttu ka Maa-ametile ja Tartu Maavalitsusele. Kirjale oli lisatud kaitse-eeskirja eelnõu määrus, seletuskiri ja piiriskeemi väljatrukk. Kirjad sisaldasid teadet, et kui kirjalikku ettepanekut või vastuväidet avaliku väljapaneku kestel ei esitata, arvestatakse seda kui nõusolekut kaitse-eeskirjaga. Avalikku arutelu ei korraldatud ja avaliku väljapaneku ajal selleks ettepanekut ei tehtud.

Kirjale vastas Tartu Vallavalitsus ja kaks maaomanikku, kellel oli lisaettepanekuid ja küsimus kaitsekorra tõlgendamise kohta.

Arvamuse esitaja nimi ja seos eelnõuga	Arvamuse kokkuvõte	Menetleja otsus
<p>Riigi reservmaa (nr AT0712180068) piiriettepanek ja Tartu Vallavalitsuse taotlus maa munitsipaalomandisse andmiseks.</p>	<p>Tartu Vallavalitsus esitas järgmised kommentaarid ja ettepanekud:</p> <p>1) Keskkonnaamet kooskõlastas Tartu valla lõunaosa detailplaneeringu I etapi enne kaitseala moodustamist ja valla on õigustatud ootus kehtiva planeeringu realiseerimiseks.</p> <p>2) Tartu Vallavolikogu on seisukohal, et kaitseala tuleks moodustada detailplaneeringu kaudu ja vallavalitsus teeb ettepaneku muuta kaitse-eeskirja eelnõu § 2 sõnastust nii, et kaitseala moodustatakse detailplaneeringuga.</p> <p>3) Tartu Vallavalitsus ei ole vastu kaitseala moodustamisele, kuid peab oluliseks, et seda</p>	<p>Keskkonnaamet vastas Tartu Vallavalitsuse seisukohtadele alljärgnevalt:</p> <p>1) Tartumaa lõunaosa detailplaneeringu I etapi kooskõlastamisel Tartumaa keskkonnateenistuses ei olnud teada kaitsealuste taimeliikide olemasolu planeeringualal ja seega ei olnud võimalik nendega arvestada. Pärast kõnealuse detailplaneeringu kooskõlastamist, kuid enne selle kehtestamist teavitas Tartumaa keskkonnateenistus 26.07.2007 Tartu vallaarhitekti e-kirja teel juulis 2007 laekunud kaitsealuste taimede andmetest. 24.09.2007 teavitas Tartumaa keskkonnateenistus Tartu Vallavalitsust kirjaga nr 41-3-1/44978 kaitsealuste taimede võimalikust veel laiemast levikust ning selgitas ka</p>

	tehtaks kooskõlas õigusnormidega ja arvestades kehtivaid planeeringuid.	looduskaitsealadest tulenevat kaitseala moodustamise nõuet ja I ja II kaitsekategooria taimede kahjustamise, sh korjamise ja hävitamise keeldu. 2) ja 3) Keskkonnaamet ei nõustu väitega, et looduskaitsealade alusel tuleks kaitseala moodustada detailplaneeringu kaudu, ega muuda seetõttu ka kaitse-eeskirja eelnõu § 2 sõnastust. Eesti Vabariigis moodustatakse kaitstavaid loodusobjekte looduskaitsealade alusel ja ala võtab kaitsealana kaitse alla Vabariigi Valitsus (alus: looduskaitsealade § 10 lõige 1) ning kaitseala moodustamise protsess on kooskõlas õigusnormidega.
79403:002:0346 maaomanik	Maaomanik teatas, et kuna moodustatav Raadi looduskaitseala hõlmab tema kinnistust ca 70%, kus ta kaotab õiguse majandustegevust arendada, taotleb ta pärast kaitseala moodustamist piirangutega kinnistu riigile võõrandamist.	Keskkonnaamet vastas maaomanikule alljärgnevalt: Kuna kõnealune kinnistu on 100% tootmiskinnistu, millele ei ole lubatud kaitse-eeskirja eelnõu järgi ehitamist kinnistu tarbeks ja millel ei asu tootmishooneid, võib Vabariigi Valitsuse 08.07.2004 määruse nr 242 „Kaitstavat loodusobjekti sisaldava kinnisasja riigi poolt omandamise ja ettepanekute menetlemise kord ning kriteeriumid, mille alusel loetakse ala kaitsekord kinnisasja sihtotstarbelist kasutamist oluliselt piiravaks, ning kinnisasja väärtuse määramise kord ja alused” alusel öelda, et kinnistu sihtotstarbeline kasutamine on sihtkaitsevõõndi kaitsekorra kehtestamise järgselt oluliselt piiratud. Seega tekib maaomanikul õigus taotleda kinnisasja või selle osa riigi poolt omandamist pärast kaitse-eeskirja kehtestamist.
79403:002:0051 maaomaniku esindaja	Maaomaniku lepinguline esindaja teatas, et maaomanik on vastu kavandatud ulatuses looduskaitseala moodustamisele ning palub anda nõusoleku kinnistu sihtotstarbe muutmiseks. Ühtlasi tehakse ettepanek muuta kaitseala piire või omandada riigi poolt kaitsealale jääv kinnistu osa (ca	Keskkonnaamet vastas maaomaniku esindajale alljärgnevalt: 1) Kaitsealad moodustatakse lähtuvalt looduslikest tingimustest, kuid inimtegevuse võimaliku mõjuga arvestades. Taimi tuleb kaitsta nende looduslikus kasvukohas ja I kaitsekategooria liikide kõikide teadaolevate kasvukohtade kaitse tuleb tagada kaitsealade või hoiualade

	<p>1,85 ha) keskmise elamumaa hinnaga alljärgnevatel põhjustel:</p> <p>1) Kaitseala paiknemine tulevase tänava ja kaubanduskeskuse läheduses ei ole mõistlik, kuna rajatistest tulenev saaste kahjustab kaitse-eesmärke.</p> <p>2) Kinnistul ei kasva (tuginedes Maa-ameti andmetele) I ja II kaitsekategooria taimi ning III kaitsekategooria taimede kasvukohtadest tuleb tagada kaitse vaid 10% ulatuses ja seetõttu ei ohusta kinnistu ja ka naaberkinnistu eraldamine kaitseala kaitse-eesmärke.</p> <p>3) Kaitseala takistab maaomanikul omandi vaba kasutamist ja rikub seega põhiseaduslikke õigusi.</p> <p>4) Kaitseala kaitsekord takistab oluliselt kinnistu sihtotstarbelist kasutamist ja riigil on kohustus selline maa omandada.</p>	<p>moodustamise või püsielupaikade kindlaksmääramisega. Seega ei ole võimalik jätta kaitstavat ala moodustamata.</p> <p>2) Looduskaitseaduse § 53 lõike 1 järgi on I ja II kaitsekategooria liigi isendi täpse elupaiga asukohta avalikustamine massiteabevahendites keelatud ja Maa-ameti kaardirakendusel kajastuvad vaid III kaitsekategooria liigid. Keskkonnaregistri andmetel kasvab Rannaste kinnistul I kaitsekategooria liik (vt eelmise punkti põhjendused kaitseala moodustamiseks), mille esinemine oli teada ka kinnistu eelmisele omanikule. Keskkonnaamet ei nõustu kinnistu väljaarvamise ja projekteeritava looduskaitseala territooriumist.</p> <p>3) Kinnistu looduskaitseala koosseisu arvamine piirab küll maaomaniku võimalusi senist maakasutust muuta, kuid põhiseaduse §-s 32 sätestatud omandi puutumatus põhiõigus ei ole piiramatult, vaid lõike 2 teine lause annab seadusandjale volituse omandipõhiõiguse piiramiseks. Seadusandja on LKS-s kehtestatu näol sätestanud omandi vabale kasutamisele, valdamisele ja käsutamisele seaduslikud kitsendused.</p> <p>4) Maa sihtotstarve ei ole antud juhul täpsemalt määratud (s.o sihtotstarbeta maa). Kinnistu kaitsealaga kattuv osas kehtestatud Tartu valla lõunaosa (I etapi) detailplaneering määrab kinnistu üldmaaks (haljasalaks). Pärast Raadi looduskaitseala moodustamist on põhjendatud kinnistule kaitsealuse maa sihtotstarbe määramine kaitsealale jäävas ulatuses. Elamumaa määramine on vastavalt detailplaneeringule põhjendatud pärast kaitseala moodustamist. Otsuse Ranna kinnistu omandamise küsimuses saab keskkonnaminister langetada pärast kaitseala moodustamist esitatava omandamise avalduse menetlemise käigus vastavalt Vabariigi Valitsuse</p>
--	---	--

		08.07.2004 määrusele nr 242 „Kaitstavat loodusobjekti sisaldava kinnisasja riigi poolt omandamise ja ettepanekute menetlemise kord ning kriteeriumid, mille alusel loetakse ala kaitsekord kinnisasja sihtotstarbelist kasutamist oluliselt piiravaks, ning kinnisasja väärtuse määramise kord ja alused”.
--	--	--

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Raadi looduskaitseala ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega.

5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Määruse mõju on positiivne loodus- ja elukeskkonnale, aidates looduskeskkonna säilitamisega kaasa inimeste põhivajaduste ja elukvaliteedi tagamisele. Määrus aitab paremini tagada soo- ja rohumaakoosluste ning seal esinevate liikide kaitse. Kehtestatav kaitsekord arvestab ala eesmärgiks olevate väärtuste kaitse vajadusi ja selle rakendamine tagab nende säilimise.

Uue kaitseala moodustamine aitab kaasa rahvusvaheliste kohustuste täitmisele, seega on mõju välissuhetele positiivne. Looduse mitmekesisuse ehk elurikkuse säilitamise ja suurendamise vajaduse sätestavad nii Euroopa 2020 kui ka Ressursitõhusa Euroopa tegevuskava. Sellest tulenevalt on elurikkuse vähenemise peatamiseks ja taastamiseks kinnitatud EL elurikkuse strateegia aastani 2020 (KOM(2011)2441), mis seab liikmesriigile konkreetsed ja mõõdetavad eesmärgid elurikkuse (liikide ja elupaikade seisundi) parandamiseks aastaks 2020. Kinnitatav õigusakt toetab otseselt nende eesmärkide saavutamist.

Kuna suur osa loodava Raadi looduskaitseala territooriumist on looduskaitseaduse liigikaitsealadest sätetest lähtuvalt juba majanduspiirangutega, siis puudub kaitse-eeskirja jõustumisel oluline mõju sotsiaalvaldkonnale, riiklikule julgeolekule, majandusele ning riigiasutuste korraldusele. Teatud mõju on olnud regionaalarengule ja kohaliku omavalitsuse korraldusele, eelkõige Tartu vallavalitsuse kavandatud tegevustele. Osad vastuolud Tartu vallavalitsuse arendusplaanide ja kaitsealuste liikide kaitse vahel on lahendatud avalikustamise käigus kaitseala piiride korrigeerimisega. Samas paratamatult on arendajad sunnitud ka oma varasemaid plaane korrigeerima ja leidma uusi alternatiive. Kaitseala moodustamisel on kõiki planeeringuid vähemalt osaliselt võimalik ellu viia. Planeeringud tuleb kooskõlla viia kehtestatud õigusaktidega.

Vastavalt maamaksuseaduse §-le 4 kaasneb eelnõu jõustumisega kohaliku omavalitsuse maamaksutulude vähenemine. Maamaksuseaduse § 4 lõike 3 kohaselt hakkab maamaksusoodustus kehtima kaitse-eeskirja jõustumisele järgneva aasta 1. jaanuaril. Maamaksuseaduse § 4 lõike 1 punkti 1¹ kohaselt kaitsealade sihtkaitsevööndi maalt maamaksu ei maksta. Kuna kaitsealal moodustatakse sihtkaitsevöönd pindalaga 86,08 ha, kus hakkab maamaksuseaduse kohaselt kehtima 100%-line maamaksusoodustus, väheneb Tartu valla maamaksutulu ligikaudu 66 eurot aastas ja Luunja valla maamaksutulu ligikaudu

102 eurot aastas. Kaitseala jääb küll ühe katastriüksuse ulatuses ka Tartu linna territooriumile, kuid kuna katastriüksus on munitsipaalomandis ja Tartu linnale sellelt maamaksu ei laeku, siis ei muutu kaitseala sihtkaitsevööndi kehtestamise tõttu ka maamaksutulu laekumine. Kokku laekub maamaksu vähem 168 eurot aastas.

Vastavalt looduskaitseseaduse §-le 20 on omanikul õigus pärast kaitse-eeskirja kinnitamist algatada kinnisasja, mille sihtotstarbelist kasutamist ala kaitsekord oluliselt piirab, riigile omandamise kinnisasja harilikule väärtusele vastava tasu eest. Kaitseala kaitse-eeskirja menetlemise ajal laekus üks ettepanek maa riigile omandamise kohta, seega võib olla reaalne huvi kinnistu riigile müümise vastu, kuigi kinnistu kolmest kaasomanikust esitas taotluse ainult üks. Maa-ameti kodulehelt saadud kinnisvara hinnastatistika päringu tulemusest nähtub, et ajavahemikul 01.01.–31.12.2013 toimus Luunja vallas Rõõmu külas ostu-müügitehinguid ainult elamu- ja maatulundusmaaga, mille koguväärtus oli 171 250 eurot ja kogupindala 15,27 ha. Tehingute väärtusi sihtotstarvete järgi ei ole välja toodud. Seega oli 2013. aastal Luunja vallas Rõõmu külas kinnisasja väärtus hektari kohta keskmiselt 11 214,80 eurot. Samasisulise päringu tulemusest Tartu vallas Tila külas nähtub, et ajavahemikul 01.01.–31.12.2013 toimunud ostu-müügitehingud toimusid elamu-, maatulundus-, sega-, tootmis- ja ärimaaga ning muu maaga. Arvestades, et ostu-müügitehingute koguväärtus oli 2 088 346 eurot ja kogupind 26,19 ha, oli Tartu vallas Tila külas kinnisasja väärtus hektari kohta keskmiselt 79 738,30 eurot. Nimetatud sihtotstarvetest oli ainsana välja toodud tehinguväärtus elamumaa kohta, kus ostu-müügitehingud toimusid koguväärtuses 503 002 eurot kogupindalaga 4,82 ha. Seega oli Tartu vallas Tila külas elamumaa sihtotstarbega kinnisasja hektari väärtus keskmiselt 104 357,26 eurot. Vajalike vahendite lisataotlust menetletakse üldises korras riigieelarve koostamise protsessis kooskõlas riigi eelarvestrateegiaga ja arvestades eelarvelisi võimalusi.

Raadi looduskaitseala kaitsekorralduskava eelnõu (2010) kohaselt on kaitsealal hinnanguliselt hooldamist vajavaid poollooduslikke kooslusi *ca* 28 ha ning taastamist vajavaid poollooduslikke kooslusi jääb kaitsealale 27 ha. Vastavalt maaeluministri 22. aprilli 2015. a määrusele nr 38 „Poolloodusliku koosluse hooldamise toetus” makstakse kaitsealadel riigi poolt poollooduslike koosluste hooldamiseks toetust ühe hektari poolloodusliku koosluse, mis ei ole puisniit, puiskarjamaa ega kadakatega niit, niitmise eest 85 eurot. Kaitseala moodustamise tulemusena suureneb poollooduslike koosluste hooldamise kulu ligikaudu 2380 euro võrra. Vastavalt keskkonnaministri 1. juuni 2004 määrusele nr 62 „Loodushoiutoetuse taotlemise, taotluse läbivaatamise ja toetuse maksmise kord, nõuded toetuse maksmiseks ja toetuse määrad” makstakse kaitsealadel riigi poolt poollooduslike koosluste taastamiseks toetusi, millede määrad on vahemikus 231–590 eurot hektari kohta, sõltuvalt kooslusel tõrjutavast materjalist (roog või võsa), pinnast (tasane või mätastunud) ning võsa kõrgusest ja tihedusest. Määruse kehtestamisega seoses suurenevad riigi kulud poollooduslike koosluste hooldamise ja taastamisega seoses ligikaudu 13 500 euro võrra, sõltuvalt taastatava poolloodusliku koosluse iseloomust ja hetkeolukorrast.

Riigieelarve strateegia perioodi jooksul kulude maht oluliselt ei muutu.

6. Vaidlustamine

Määruse üldkorraldusele ehk haldusakti tunnustele vastavat osa on võimalik vaidlustada, esitades halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras kaebuse halduskohtusse. Määruses on üldkorralduse regulatsioon suunatud asja (kinnistu) avalik-õigusliku seisundi

muutmisele, hõlmates eelkõige asja kasutamist ja käsutamist reguleerivaid sätteid. Seega vastavad määruses üldkorralduse tunnustele sätted, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused on konkreetse kinnisasjaga tihedalt seotud ning puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist. Halduskohtumenetluse seadustiku § 46 lõike 1 kohaselt võib tühistamiskaebuse esitada 30 päeva jooksul kaebajale haldusakti teatavaks tegemisest arvates ja sama paragrahvi lõike 5 kohaselt kaebuse haldusakti õigusvastasuse kindlakstegemiseks kolme aasta jooksul haldusakti andmisest arvates.

7. Määruse jõustumine

Määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

8. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu kooskõlastati teiste ministriumidega eelnõude infosüsteemi EIS kaudu. Kultuuriministeerium on eelnõu kooskõlastanud märkusteta. Põllumajandusministeerium kooskõlastas eelnõu märkusega. Ülejäänud ministriumid on kooskõlastanud eelnõu vaikimisi. Vabariigi Valitsuse reglemendi § 7 lõike 4 kohaselt, kui kooskõlastaja ei ole sama paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatud tähtaja jooksul eelnõu kooskõlastanud või jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loetakse eelnõu kooskõlastatuks.

Põllumajandusministeerium	Põllumajandusministeerium kooskõlastab Vabariigi Valitsuse määruse „Raadi looduskaitseala moodustamine” eelnõu ettepanekuga viidata seletuskirjas maaeluministri 22. aprilli 2015. a määrusega nr 38 „Poolloodusliku koosluse hooldamise toetus” kehtestatud uuematele poolloodusliku koosluse hooldamise määradele.	Arvestatud. Seletuskirja on täiendatud, viidates vastavale määrusele ning tuues välja ajakohastatud poollooduslike koosluste hooldamise määrad.
---------------------------	--	---

Marko Pomerants
Keskkonnaminister